

Onderwerp: Aanpak waterplantenoverlast in Gooimeer Oost

Raadsvergadering

Dit vult agendering in, agendapunt Dit vult agendering in
- zie apart besluitblad -

Datum raadsvoorstel

Dit vult agendering in

Bijlage(n)

Dit vult agendering in

Zaaknummer

Dit vult agendering in

Behandeld in commissie

Dit vult agendering in, agendapunt Dit vult agendering in

Portefeuillehouder

wethouder M. Verbeek

Informatie bij

Lizzy Mercx - Vesters

E-mail / telefoonnummer

l.mercx@huizen.nl / (035) 528 14 57

Voorstel

Ter uitvoering van het adviesrapport van dhr. Heldoorn instemmen met een pro-actieve aanpak van de waterplantenoverlast in het Huizer deel van het Gooimeer en de komende twee jaar in totaal € 30.000,- beschikbaar stellen (€ 15.000,- jaarlijks) voor de hiervoor benodigde extra ambtelijke capaciteit.

Toelichting op het te nemen besluit

Aanleiding

Voormalig burgemeester dhr. Heldoorn heeft op verzoek van het college een rapport (bijlage 1) geschreven over de waterplantenproblematiek in het Gooimeer.

Argumentatie

Het college kan zich vinden in de kern van het gegeven advies. Een pro-actieve houding, zowel ambtelijk als bestuurlijk, is nodig om het probleem aan te pakken. Daarbij zijn er op dit moment kansen om aan te haken bij pilots waar dhr. Heldoorn over schrijft. Hiervoor dient extra ambtelijke capaciteit ingezet te worden.

1. De situatie op het Gooimeer anno 2019

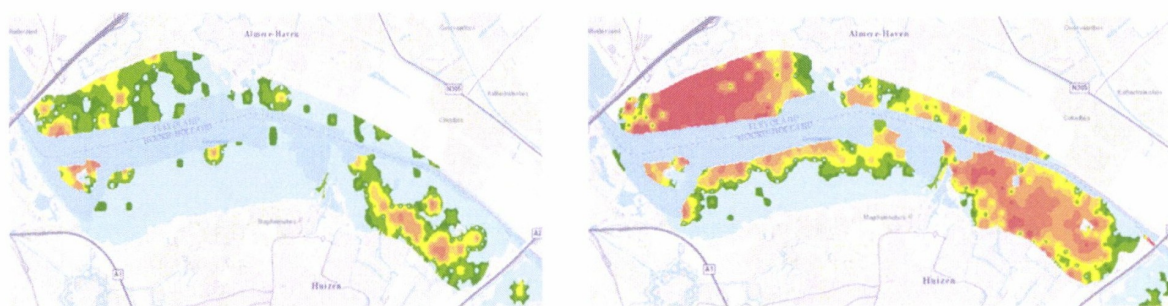
De Randmeren zijn ontstaan bij de inpoldering van Oost en Zuid Flevoland. De meren waren nodig om verdroging van het 'oude land' tegen te gaan. Tegelijkertijd vervulden de meren een functie voor de recreatie, visserij en de natuur. Het aanvankelijk heldere water vertroebelde al snel door overmatige algengroei als gevolg van eutrofiëring door fosfaten en nitraten. De maatregelen uit de Europese Kader Richtlijn Water hebben in heel Nederland, ook op de Randmeren, een positieve invloed gehad op de waterkwaliteit, doorzicht én de groei van waterplanten. De natuurlijke balans herstelde zich; van blauwalg naar helder water mét waterplanten. Dit werd op het Gooimeer zichtbaar vanaf 2012. Helaas neemt deze begroeiing de laatste jaren explosief toe. Inmiddels is het Gooimeer buiten de vaargeul en de diepere zandwingebieden volledig begroeid met waterplanten. Het gaat hierbij vooral om het overlast gevende langstelige *Doorgroeid Fonteinkruid*.

De dichte begroeiing leidt tot gevaar en schade voor gebruikers omdat schroeven vastlopen en boten onbestuurbaar worden.

In zijn advies heeft dhr. Heldoorn allereerst een beeld gegeven van de omvangrijke problematiek, de veelheid aan partijen die hierbij betrokken zijn en kaders (zoals de strenge natuurwetgeving) waar rekening mee moet worden gehouden. Zie hiervoor (bijlage 2) ook de reactie van de provincie Noord-Holland op het advies. De waterplanten zijn niet alleen overlast gevend, zij hebben een belangrijke functie in het ecosysteem en daarom een belangrijke rol in het herstel van de waterkwaliteit.

De begroeiing is de laatste 5 à 6 jaar explosief toegenomen zoals wordt geïllustreerd met onderstaande afbeeldingen. Links de verspreiding van *Doorgroeid Fonteinkruid* in het Gooimeer in 2012 en rechts die in 2018. Aan de ondiepe zuidzijde van het meer tussen Huizen en Naarden wordt de groei van Fonteinkruid geremd door de bodembedekker *Kranswier* (geeft geen overlast).

Voor het onderhoud van het eiland De Huizer Hoef en het beheer van het Gooimeer, waaronder het maaien, is de gemeente Huizen lid van de Coöperatie Gastvrije Randmeren. Alle gemeenten liggend aan een van de Randmeren zijn hierbij aangesloten. Het beheer en onderhoud van de recreatieve voorzieningen in de Randmeren behoren tot de hoofdtaken van de coöperatie. Zij verstrekt de maaiopdracht aan de Stichting Maaien Waterplanten Randmeren (SMWR), beschikt over de benodigde vergunningen op basis van de Natuurbeschermingswet (Nb-wet) en stelt het door de deelnemende gemeenten bijeengebrachte budget beschikbaar.

In 2019 is door de coöperatie GVR de maximale ruimte in de Nb-wet benut (zie bijlage 3) en is een pilot gedraaid waarbij een aantal locaties op het Gooimeer, Eemmeer en Wolderwijd 2x zijn gemaaid. Doel van de pilot was om de aangewezen vaargebieden van mei tot en met oktober continue bevaarbaar te houden en te kijken of de nagroei na de tweede keer maaien zo beperkt zou zijn dat er aansluitend gevaren kan worden in het naseizoen. De groei van de waterplanten ging in de zuidelijke Randmeren echter gelijk op met het weer: in warme periodes groeiden de planten het hardst. Op het Gooi- en Eemmeer was de groei van de planten explosief en was er sprake van snelle nagroei. Hierdoor groeiden bepaalde gebieden zelfs tijdens het 2x maaien opnieuw dicht en waren ze moeilijk begaanbaar.

De verspreiding en de groei van waterplanten zijn een gevolg van macro factoren als de helderheid en doorzicht van het water, de externe belasting van de meren met nutriënten en de in het verleden ontstane opslag daarvan in de waterbodem. Tot op heden was maaien de enige manier om de groei op een aantal locaties zodanig beheersbaar te houden dat deze bruikbaar bleef voor watersporters. Dit blijkt steeds minder soelaas te bieden door de ondiepte van het water (tussen 1.60 en 2.80 meter) in combinatie met snelle (her)groei van de planten. Hierdoor is het vaargebied binnen enkele weken weer dichtgegroeid.

Dhr. Heldoorn roept daarom op tot een pro-actieve houding: De gemeente Huizen zou samen met Blaricum en Gooise Meren zelf een gebiedsgericht project voor het Gooimeer moeten beginnen. Maaien blijft een onderdeel van dit plan, maar dan wel op ander voorwaarden (vaker, dieper, met wortel & tak). Daarnaast biedt verdiepen naar de huidige inzichten de beste en meest structurele oplossing.

De SMWR heeft zeer recent een notitie uitgebracht (bijlage 4) waarin zij deze situatie voor het Gooi- en Eemmeer beschrijft. Deze organisatie is opgericht door de HISWA en het Watersportverbond. Het bestuur wordt gevormd door vertegenwoordigers van jachthavens, watersportverenigingen en zeilscholen. Ook uit Gooi- en Eemmeer. Zij komt tot de conclusie dat verdiepen op veel plaatsen noodzakelijk is om tot structurele verbetering van de bevaarbaarheid voor de recreatievaart te komen. Daarbij kunnen deze verdiepingen het beste worden uitgevoerd als onderdeel van een integrale benadering waarbij niet alleen de belangen van de watersport maar ook die van de natuur worden gediend. In haar notitie komt de SMWR met een op het Eemmeer toegesneden inrichtingsmodel waarin bovenstaande uitgangspunten zijn verwerkt. Een dergelijk model is ook zeer wenselijk/kansrijk voor het Gooimeer en hier zal bestuurlijk aandacht voor worden gevraagd. In de notitie wordt ook de Kustvisie van Huizen genoemd (p. 22). Hierover zegt de SMWR: “De visie is alleen uitvoerbaar door het gebied te verdiepen. Ook hier liggen mogelijkheden voor bijzondere natuurontwikkeling, niet alleen bij de eilanden zoals weergegeven in de visie maar bijvoorbeeld ook aan de overzijde van de vaargeul in het gebied grenzend aan de polderdijk.”

2. Bestuurlijke kaders

In zijn advies benoemt Dhr. Heldoorn duidelijk de rol van de provincie en bestuurlijk trekker gedeputeerde C. Loggen, die zich inspant om duurzame oplossingen voor de waterplantenproblematiek naderbij te brengen. Op initiatief van de provincie Noord-Holland en de coöperatie GVR hebben een groot aantal organisaties betrokken bij de waterrecreatie in het Zuidelijke IJsselmeergebied inclusief de Randmeren zich middels een samenwerkingsovereenkomst verbonden:

- Het Ministerie van Infrastructuur & Waterstaat
- Rijkswaterstaat
- Provincie Noord-Holland en Flevoland
- Coöperatie Gastvrije Randmeren
- Het Watersportverbond
- HISWA/RECRON
- Sportvisserij Nederland
- Coalitie Blauwe Hart Natuurlijk!
- Nederlandse Vereniging van Toerzeilers/Netwerk Waterrecreatie
- Gemeenten Amsterdam, Hoorn en Almere

Deze groep ('de landelijke werkgroep') is vanaf begin 2019 bezig om gezamenlijk de komende 5 jaar structurele oplossingen te zoeken voor de waterplantenproblematiek in het zuidelijk IJsselmeergebied waarbij de belangen van natuur en waterrecreatie in balans zijn. Partijen zien het als een gezamenlijke opdracht om voor de lange termijn een concreet plan te ontwikkelen waarin de balans tussen natuur en waterrecreatie geborgd wordt. Alle partijen zitten gelijkwaardig aan tafel en betrokken partijen blijven verantwoordelijk voor de eigen taken en bevoegdheden. Voor de kosten van bijvoorbeeld een praktijkproef of onderzoek is geen gezamenlijk budget, partners zoeken voor specifieke voorstellen naar (financiële) oplossingen binnen hun organisaties. Het college wil investeren in de participatie in deze werkgroep door een permanente ambtelijke vertegenwoordiging af te vaardigen.

In een schriftelijke reactie op het advies van dhr. Heldoorn heeft de provincie laten weten dat zij menen dat een effectieve aanpak van de waterplantenaanpak gebaat is bij het zoveel mogelijk samen optrekken door de gemeenten in de regio. Daarom moeten alle partijen (overheden, waterrecreatiesector en maatschappelijke (natuur)organisaties) hun kennis bundelen en gezamenlijk proberen experimenteerruimte te verkrijgen bij de gezamenlijke vergunningsaanvragen van de Nb-wet. En juist met dat laatste loopt de coöperatie voorop. Met de wetenschap dat het nu nodig is om pilots te ontwikkelen en uit te voeren voor verdiepingen, beroering van de bodem of verwijdering van planten met wortel en al, zijn er al stappen gezet. De leden van Gastvrije Randmeren hebben in de ledenvergadering van 15 november 2019 budget beschikbaar gesteld om een watersysteemanalyse voor het Gooi- en Eemmeer uit te kunnen voeren. Aan de hand daarvan kunnen – in samenwerking met professionele partijen en de waterbeheerders – pilots voor inrichting zoals verdieping of het bewerken van de bodem of planten worden vormgegeven, uitgevoerd en gemonitord. De watersysteemanalyse komt voort uit de natuurwetgeving, dus uiterste zorgvuldigheid met natuurwaarden staat hierbij centraal.

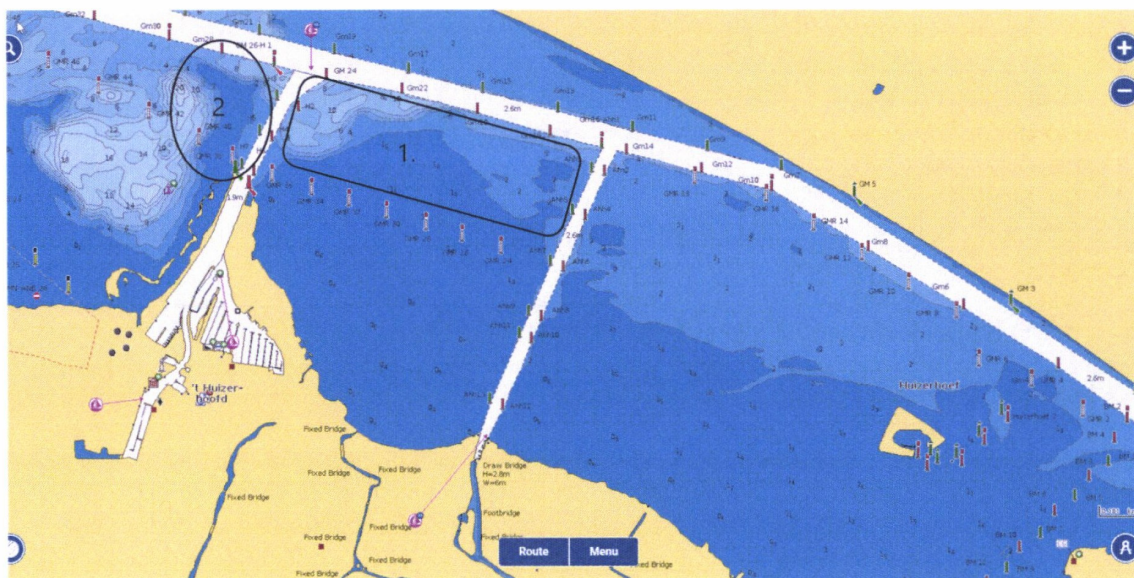
Bovenstaand sluit aan bij het advies van dhr. Heldoorn om de kansen te benutten in Gooimeer Oost. Dit is het juiste moment om deel van het Gooimeer Oost voor deze pilots en experimenteerruimte voor te dragen. Er wordt gezocht naar gemeenten die bereid zijn hier tijd en middelen voor beschikbaar te stellen. Deze werkwijze sluit naadloos aan op het de door de provincie gewenste samenwerking en het gewenste respect voor de natuurwaarden.

3. Pilots in Gooimeer Oost

De gemeente Huizen is nu zelf aan zet. Er liggen kansen voor experimenteren en verdiepen:

- *Experimenteer ruimte voor nieuwe maaimethodes*

Vanuit de landelijke werkgroep is er behoefte aan experimenteren met andere maaimethoden. Dhr. Heldoorn heeft deze benoemd: bodemberoeren, bepaalde gebieden (knelpunten) 3x maaien, verwijderen met wortel en tak en vegen of harken. De SMWR wil de techniek van het maaien innoveren en optimaliseren. De coöperatie is bezig via de juiste kanalen hiervoor ook via de vergunningverlening ruimte te krijgen. Deze experimenteerruimte komt mogelijk al dit jaar beschikbaar. Dit een maatregel die op de korte termijn kan worden opgepakt. Ons 'bottervak', (gebied nr. 1 in onderstaand plaatje) is hiervoor vanwege de ondiepe stukken, 100% bedekking en snelle nagroei een heel geschikte locatie. Hier experimenteren met proefvakken van nieuwe maaitechnieken levert waardevolle informatie voor effectievere maaimethoden voor het hele vak en andere gebieden in het Gooi- en Eemmeer met vergelijkbare overlast. Bijvangst voor de gemeente Huizen is dat er hierdoor voor onze kust één of meerdere proefvakken liggen waar (tijdelijk) minder waterplanten groeien.

- *Verdiepen*

Dhr. Heldoorn schrijft hierover: “Alle betrokken partijen zijn het erover eens dat verdiepen de meest optimale oplossing is voor de waterplantenproblematiek”. Vanuit de landelijke werkgroep gaan partijen zich inspanssen om meekoppelkansen (realisatiemogelijkheden inclusief financiering) te zoeken voor het verdiepen van de bodem. Het Rijk is hiertoe ook bereid. Zij denken dan aan meekoppelkansen met wegeaanleg, dijkversterkingen en peilbesluitmaatregelen. Helaas zijn de voorbeelden daarvan nu vooral te vinden in het Markermeer-IJmeer. Deze maatregel vraagt een langere voorbereidingstijd voor het aanvragen van de juiste vergunningen en het realiseren van het benodigde budget. In Huizen is het met 2. aangegeven deel een kansrijke locatie voor verdiepen. Voor dit proefvak zijn twee vormen van verdiepen denkbaar:

1. Verdiepen naar ca. 2,5 meter diep en afdekken met een laagje zand. Mogelijk dat zich hierop het bodem bedekkende kranswier gaat vestigen zoals dit ook al gebeurt op het deel voor de kust van Naarden ten westen van het met 2 aangeduide gebied waar een zandondergrond in het water ligt.
2. Verdiepen naar 4 meter. Hiervan is bekend dat er op deze diepte geen waterplanten meer groeien.

Voor beide verdiepingen geldt dat het afvoeren van het overtollige materiaal (naar verwachting voornamelijk klei) zeer kostbaar is. Wanneer, uiteraard passend binnen natuurwetgeving, dit materiaal mag worden gestort in de zandwinput(ten) links van het proefvak, zou deze verdieping een stuk goedkoper kunnen worden uitgevoerd. Voor een verdieping is een langer aanlooptijd, mede met het oog op de benodigde vergunningen, nodig.

Maaien, ook met vernieuwde methodes, blijft een tijdelijke oplossing van het probleem. Verdiepen is de meeste kostbare, maar tegelijkertijd ook de meest structurele oplossing voor overlast gevende waterplanten.

Dit alles vraagt van de gemeente Huizen de bereidheid om hiervoor de benodigde middelen beschikbaar te stellen, allereerst middelen voor de extra ambtelijke capaciteit en in tweede instantie uitvoeringsgeld voor pilots (proefvakken voor onze kust). Voor dit laatste volgt een (financiële) uitwerking bij de behandeling van de voorjaarsnota.

Geheimhouding

nvt

Alternatieven

Het alternatief is dat u besluit om het advies van het college en dhr. Heldoorn niet over te nemen en geen actieve aanpak van de waterplantenoverlast in gang te zetten. Geen ambtelijke afvaardiging in de landelijke werkgroep en geen proefvakken met verdiepen of alternatieve maaimethoden voor de kust van Huizen. Hierbij blijft de toenemende overlast die door de waterplanten wordt ervaren bestaan. Niets doen sluit niet aan bij één van de prioriteiten uit de recent vastgestelde kustvisie.

Uitvoering inspraak en participatieverordening

1. Er wordt nauw samengewerkt met de coöperatie GVR en de SMWR. Zij hebben een grote expertise opgebouwd. Het bestuur van de SMWR wordt gevormd door vertegenwoordigers van de watersportsector, ook ondernemers rond het Gooimeer.
2. Het rapport van dhr. Heldoorn is zeer positief ontvangen door alle watersportparticipanten in Huizen. Op basis van de uitkomsten van dit raadsvoorstel en de uitwerkingen van de pilots gaan wij met hen verder in gesprek.

Beslistermijn

nvt

Financiële paragraaf

Concreet vraagt een pro-actieve houding in de aanpak van de waterplantenproblematiek in zowel de werkgroep als de concrete uitwerking van kansrijke pilots in Gooimeer Oost een extra beleidsmatige inzet van 4 uur per week. Deze extra inzet kan niet opgevangen worden binnen de reguliere werkzaamheden en vertaalt zich in € 15.000,- per jaar. Totaal voor de voorgestelde 2 jaar een bedrag van € 30.000,-.

Op dit moment is het nog te vroeg om een financiële vertaling te geven van de mogelijke pilots voor de kust van Huizen. Deze presenteer ik u binnen twee maanden, zodat u de raad kunt voorstellen hier bij de behandeling van de voorjaarsnota een afweging over te maken.

De incidentele lasten gemoeid met de beleidsmatige inzet kunnen gedekt worden uit de binnen de egalisatiereserve geormerkte middelen voor de uitvoering van het collegeprogramma.

Overige Raadsinformatie

Bevoegdheid

Het budgetrecht ligt bij de raad op grond van artikel 189 van de gemeentewet.

Collegeprogramma

3.4.1 Ingezet wordt op het beter bevaarbaar maken voor de watersport van het water voor de kust van Huizen. Hiervoor is een regionaal aanbod van 29 maart 2018 aan het Rijk uitgangspunt en de reactie van het Rijk hierop een eerste stap. Wanneer deze aanpak onvoldoende resultaat oplevert wordt er meer gemaaid en/of op zoek gegaan naar innovatieve mogelijkheden om het fonteinkruid te bestrijden.

Begroting

nvt

Eerdere besluiten

nvt

Voorgeschreven procedure

nvt

Kader- en beleidsnota's

Het collegeprogramma. Zie hierboven.

Evaluatie

Bij de voorjaarsnota wordt u verder geïnformeerd over de voorgenomen pilots in Gooimeer Oost.

Bijlagen

1. Gemeente(n) aan het roer
Advies voor een aanvallende benadering van de waterplantenproblematiek
2. Brief van de Provincie Noord-Holland aan het college van B&W d.d. 10 december 2019.
3. Raadsinformatiebrief Waterplanten Randmeren – december 2019 – door Coöperatie Gastvrije Randmeren
4. Notitie Integrale aanpak waterplanten problematiek Randmeren – Stichting Waterplanten Maaien Randmeren

Burgemeester en wethouders,

De secretaris

De burgemeester

Advies raadscommissie

[in te vullen door raadsgriffier]